

ZMLUVA O DIELO A LICENČNÁ ZMLUVA

C-45/2021

uzatvorená podľa ustanovenia § 536 až § 565 Obchodného zákonníka,
§§ 39,40 a nasl. zákona č. 185/2015 Z.z. o autorskom práve
a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení neskorších predpisov
medzi

Článok I. Zmluvné strany

Objednávateľ:

Názov: Košice Región Turizmus
Sídlo: Hlavná 48, 040 01 Košice
zapísaná v Živnostenskom
registri pod číslom: 820-77334
zastúpená: Ing. Rastislav Trnka, predseda
výkonná riaditeľka: JUDr. Lenka Vargová Jurková
IČO: 42319269
DIČ: 2023656833
Bankové spojenie: Prima Banka Slovensko a.s.
IBAN: SK755600000007051402001

(ďalej len „KRT“ alebo „Objednávateľ“)

a

Zhotoviteľ:

Názov: Patrik Paulínyi
Sídlo: Belopotockého 3300/11, Liptovský Mikuláš 031 01
zapísaná v Živnostenskom
registri pod číslom: OU-LM-OZP-2019/001864-2
č. živnostenského registra 540-21801
IČO: 52198766
DIČ: 1124433871
Bankové spojenie: Fio banka, a.s.
IBAN: SK358330000002201575192

(ďalej len „Zhotoviteľ“)

Zmluvné strany vyhlasujú, že sú spôsobilé na právne úkony, a v tejto Zmluve o dielo (ďalej len „Zmluva“) nasledujúcim obsahom vyjadrujú svoju slobodnú, vážnu a spoločnú vôľu.

Článok II. Predmet zmluvy

1. Zhotoviteľ sa zaväzuje za podmienok dohodnutých v tejto zmluve vykonať pre objednávateľa dielo (ďalej len „Dielo“), ktorým je príprava a výroba šiestich tridsať sekundových videí

a šiestich sérií krátkych videí, umiestnených v rámci osobného účtu zhotoviteľa na sociálnych sieťach. Videá sú prezentáciou vybraných lokalít Košického kraja s účelom ich prezentácie a budú použité ako súčasť kampane objednávateľa - Nepoznané miesta. Videá budú vyhotovené podľa špecifikácií v Prílohe č. 1 tejto Zmluvy. Zhotoviteľ sa zaväzuje vykonať dielo v štruktúre a rozsahu podrobne popísanom v Prílohe č. 1 – Zadanie, ktoré tvorí jej neoddeliteľnú súčasť.

2. Téma a zameranie:

Kampaň Nepoznané miesta Košického kraja, ktorej súčasťou budú predmetné videá, je prezentáciou menej frekventovaných miest hľadiska návštevnosti. Jej účelom je presmerovať tok turistov z preexponovaných lokalít na tie menej známe a vyťažené. Zároveň má netradičným spôsobom poskytnúť zaujímavé informácie o vybraných lokalitách. Obsahovo aj vizuálne nadväzuje na predošlé kampane objednávateľa. Predmetom Diela je vytvorenie súboru videí, ktoré budú súčasťou kampane Nepoznané miesta bližšie priblíženej v Prílohe č. 1 - Zadanie.

3. Zhotoviteľ sa zaväzuje dielo odovzdať objednávateľovi riadne, včas a v zodpovedajúcej kvalite a objednávateľ sa zaväzuje dielo prevziať a zaplatiť zhotoviteľovi dohodnutú cenu.

4. Zhotoviteľ podpisom tejto zmluvy taktiež prehlasuje, že sa riadne, osobne oboznámil s rozsahom a povahou diela, že sú mu známe technické, kvalitatívne a iné podmienky k realizácii diela a že disponuje takými kapacitami a odbornými znalosťami, ktoré sú k včasnému a riadnemu zhotoveniu diela podľa tejto zmluvy potrebné.

5. V prípade, že zhotoviteľovi budú chýbať akékoľvek podklady, vysvetlenia alebo informácie potrebné k zhotoveniu diela, je povinný si ich písomne alebo mailom vyžiadať od objednávateľa, v opačnom prípade sa má za to, že objednávateľ poskytol zhotoviteľovi všetky potrebné vysvetlenia a podklady k riadnemu vykonaniu diela.

Článok III.

Podmienky zhotovenia diela

1. Zhotoviteľ sa zaväzuje zhotoviť dielo na svoje náklady a na vlastnú zodpovednosť podľa podmienok dohodnutých v tejto zmluve a pokynov objednávateľa.
2. Zmluvné strany sa zaväzujú vzájomne si oznámiť osoby oprávnené konať vo veciach spojených s vykonávaním diela bez zbytočného odkladu po nadobudnutí účinnosti tejto zmluvy.
3. Objednávateľ sa zaväzuje poskytnúť zhotoviteľovi súčinnosť potrebnú pre riadne vykonanie diela, najmä odovzdať zhotoviteľovi dokumenty a poskytnúť informácie bez zbytočného odkladu, kedykoľvek o to zhotoviteľ objednávateľa požiada. O čas omeškania sa objednávateľa s poskytnutím súčinnosti sa predlžuje lehota zhotoviteľa na splnenie predmetu tejto zmluvy.
4. Zhotoviteľ je povinný s objednávateľom konzultovať pripravované dielo. Obsahová a vizuálna stránka, ako aj výsledná kompozícia videí podliehajú schváleniu objednávateľom.
5. Zhotoviteľ je povinný riadiť sa Zadaním, ktoré tvorí Prílohu č. 1 tejto zmluvy. Bližšie technické špecifikácie sú súčasťou prílohy.

6. Odovzdaním diela a vyplatením dohodnutej sumy uvedenej v tejto zmluve prechádza vlastnícke právo k veci, ako aj nebezpečenstvo škody k zhotovovanej veci zo zhotoviteľa na objednávateľa. Dielo pritom naďalej zostáva duševným vlastníctvom zhotoviteľa, z čoho vyplýva nedotknuteľnosť jeho autorských práv.

Článok IV. Zodpovednosť za vady

1. Dielo má vady, ak vykonanie diela nezodpovedá výsledku určenému v zmluve. Zhotoviteľ je zodpovedný za to, že dielo bude zhotovené podľa podmienok dohodnutých v tejto zmluve.

Článok V. Čas zhotovenia diela

1. Zhotoviteľ sa dohodol s objednávateľom, že celkové dielo bude pozostávať z viacerých častí a bude dodávané priebežne počas celého trvania kampane Nepoznané miesta, pre ktoré je dielo určené. Zhotoviteľ sa bude riadiť pokynmi objednávateľa a harmonogramom, ktorý je uvedený v Prílohe č. 1 tejto Zmluvy.
2. Zhotoviteľ sa zaväzuje zhotoviť a odovzdať časti diela až po písomnom odsúhlasení ich finálneho návrhu objednávateľom, pričom objednávateľ tento krok vykoná bez zbytočného odkladu.
3. Zhotoviteľ je povinný ihneď písomne oznámiť objednávateľovi akúkoľvek skutočnosť, ktorá bráni, alebo sťažuje zhotovenie diela, alebo má vplyv na realizáciu diela s dôsledkom omeškania.
4. Dielo ako celok (päť tridsať sekundových videí a päť sérií krátkych videí, umiestnených v rámci osobného účtu zhotoviteľa na sociálnych sieťach) sa považuje za riadne vykonané dňom, keď všetky jeho časti sú zhotoviteľom odovzdané objednávateľovi, najneskôr 2 pracovné dni pred plánovaným zverejnením Diela, pričom jednotlivé dátumy sú uvedené v Prílohe č.1 tejto Zmluvy.
5. Zhotoviteľ je povinný odovzdať dielo prostredníctvom externého online úložiska.

Článok VI. Cena za zhotovenie diela a platobné podmienky

1. Zmluvné strany sa dohodli, že objednávateľ je povinný zaplatiť zhotoviteľovi odmenu za zhotovenie diela v rozsahu podľa článku II. tejto zmluvy v celkovej výške maximálne **1500 € (slovom tisícpäťsto euro)** ďalej len „Odmena za dielo“ a to po odovzdaní všetkých častí Diela bodu 1. článku V. po dodaní faktúry vystavenej v zmysle platnej legislatívy SR. Jedná sa o konečnú cenu vrátane cestovných náhrad, zabezpečenia techniky, rekvizít, prípadne iných výdavkov zo strany zhotoviteľa.
2. Zhotoviteľ vystaví objednávateľovi faktúru, ktorú doručí objednávateľovi na adresu uvedenú v článku I.
3. Faktúra musí byť vyhotovená ako daňový doklad podľa príslušných daňových predpisov a obsahovať najmä tieto údaje:

- a) označenie zhotoviteľa a objednávateľa v súlade s ustanovením § 3a Obchodného zákonníka
 - b) poradové číslo faktúry
 - c) označenie zmluvy, jej názov a číslo
 - d) dátum vyhotovenia faktúry, dátum odoslania a dátum splatnosti faktúry
 - e) označenie diela a dátum uskutočnenia zdaniteľného plnenia
 - f) označenie peňažného ústavu a číslo účtu zhotoviteľa
 - g) fakturovanú sumu a náležitosti potrebné pre účely dane
 - h) odtlačok pečiatky a podpis zhotoviteľa
4. V prípade, že faktúra nebude obsahovať uvedené náležitosti, objednávateľ je oprávnený vrátiť ju zhotoviteľovi na doplnenie; v takom prípade začne plynúť nová lehota splatnosti doručením opravenej faktúry objednávateľovi.
5. Faktúra podľa tohto článku bude splatná do 15 dní odo dňa jej doručenia objednávateľovi. Fakturovaná suma bude zaplatená bezhotovostným prevodom na účet uvedený v záhlaví zmluvy.
6. Zhotoviteľ akceptuje skutočnosť, že objednávateľ neposkytuje zhotoviteľovi preddavok na zhotovenie diela.

Článok VII. Licencia

1. Zmluvné strany sa dohodli, že zhotoviteľ udeľuje objednávateľovi súhlas na použitie diela podľa tohto článku, a to na všetky známe spôsoby použitia diela podľa autorského zákona, časovo a teritoriálne v neobmedzenom rozsahu; výhradný a bezodplatný (ďalej len „licencia“).
- a) vyhotovenie rozmnoženiny diela tak ako bolo autorom vytvorené,
 - b) verejné rozširovanie originálu diela alebo jeho rozmnoženiny predajom alebo inou formou prevodu vlastníckeho práva,
 - c) verejné rozširovanie originálu diela alebo jeho rozmnoženiny nájmom alebo vypožičaním,
 - d) spracovanie, preklad a adaptáciu diela,
 - e) zaradenie diela do súborného diela,
 - f) verejné vystavenie diela,
 - g) verejné vykonanie diela,
 - h) verejný prenos diela.
 - i) použitie častí diela, súborného diela na propagačné účely
2. Zhotoviteľ udeľuje objednávateľovi výhradnú licenciu, v rozsahu podľa bodu 1. na celú dobu trvania autorských práv k dielu. Zhotoviteľ súhlasí, že objednávateľ je oprávnený udeliť tretej osobe súhlas na použitie diela v rozsahu udelenej licencie podľa tejto zmluvy, ako aj postúpiť licenciu tretej osobe. Za týchto podmienok sa zhotoviteľ zaväzuje poskytnúť súčinnosť, ktorá je potrebná na rozširovanie diela. O postúpení licencie a o osobe postupníka je objednávateľ povinný informovať zhotoviteľa bez zbytočného odkladu.
3. Zhotoviteľ vyhlasuje a zodpovedá za to, že k autorským dielam podľa tejto zmluvy je oprávnený udeliť licenciu a ostatné oprávnenia v rozsahu podľa tejto zmluvy, že zabezpečil ochranu práv na súkromie, práv na ochranu osobných údajov (GDPR) a iných práv, a že mu nie sú známe žiadne práva tretích osôb, ktoré by bránili použitiu autorského diela podľa tejto

zmluvy. V prípade, že sa preukáže uvedené vyhlásenie ako nepravdivé, je zhotoviteľ uvedenú právnu vadu na vlastné náklady bezodkladne odstrániť a nahradiť objednávateľovi škodu, ktorá mu v dôsledku uvedeného vznikla.

4. Odmena za licenciu udelenú podľa tohto článku je v celosti obsiahnutá v cene za zhotovenie diela podľa článku VI., bod 1 tejto zmluvy.

Článok VIII. Osobitné ustanovenia

1. Zhotoviteľ sa počas trvania výhradnej licencie zaväzuje:
 - a. samostatne nepoužiť dielo, ktoré je predmetom tejto zmluvy, ani jeho časti (ani jednotlivu), jeho prípadné spracovania a iné deriváty
 - b. neudelíť bez súhlasu objednávateľa tretej osobe súhlas nakladať s dielom, ktoré je predmetom tejto zmluvy (ani jednotlivu, jeho prípadnými spracovaniami, alebo inými derivátmi).
2. Ustanovenie odseku 1 sa nevzťahuje na použitia, ktoré autor diela, ktoré je predmetom tejto zmluvy, realizuje samostatne pre propagáciu vlastného mena.
3. Zhotoviteľ je povinný zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach zistených počas doby vykonávania diela. Všetky dokumenty, ktoré zhotoviteľ prevezme od objednávateľa sú dôverné a nie je možné ich použiť bez predchádzajúceho súhlasu objednávateľa.
4. Zhotoviteľ je v diele povinný použiť a umiestniť typografiu/značky/slogany/logá a príslušné atribúty dodané objednávateľom, ktorý sa zaväzuje tieto dodať bez zbytočného odkladu. O čas omeškania sa objednávateľa s poskytnutím súčinnosti sa predlžuje lehota zhotoviteľa na splnenie predmetu tejto zmluvy.

Článok IX. Sankcie

1. V prípade omeškania zhotoviteľa so zhotovením diela v dohodnutom termíne z dôvodu na strane zhotoviteľa, je objednávateľ oprávnený uplatniť si u zhotoviteľa zmluvnú pokutu vo výške 0,05% z celej ceny za zhotovenie diela za každý i začatý deň omeškania. Zaplatením zmluvnej pokuty objednávateľovi nezaniká právo na náhradu škody.
2. V prípade omeškania objednávateľa so zaplatením ceny za zhotovenie diela, je zhotoviteľ oprávnený uplatniť si u objednávateľa zmluvnú pokutu vo výške 0,05% z dlžnej sumy za každý i začatý deň omeškania.

Článok X. Doba trvania a ukončenie zmluvného vzťahu

1. Zmluva je uzavretá na dobu určitú do riadneho zhotovenia a odovzdania diela objednávateľovi, najneskôr však **do 30.06.2021**.
2. Zmluvné strany sa dohodli, že zmluvný vzťah môžu skončiť:
 - a) písomnou dohodou,

3. Odstúpenie od zmluvy musí byť písomné a účinky odstúpenia nastanú dňom doručenia oznámenia o odstúpení zhotoviteľovi. V pochybnostiach sa má za to, že odstúpenie bolo doručené zhotoviteľovi do troch dní od jeho odoslania v poštovej zásielke s doručenkou.
4. Odstúpením od zmluvy zanikajú všetky práva a povinnosti zmluvných strán vyplývajúce z tejto zmluvy, okrem nárokov na náhradu škody, nárokov na zmluvné alebo zákonné sankcie a nárokov vyplývajúcich z ustanovení o zodpovednosti za vady.

Článok XI. Záverečné ustanovenia

1. Táto zmluva nadobúda platnosť dňom jej podpísania a účinnosť dňom nasledujúcim po dni jej zverejnenia na webovom sídle objednávateľa.
2. Akékoľvek zmeny a doplnenia tejto zmluvy musia byť vykonané formou očíslovaných písomných dodatkov k tejto zmluve, inak sú neplatné.
3. Práva a povinnosti zmluvných strán touto zmluvou výslovne neupravené sa riadia príslušnými ustanoveniami Obchodného zákonníka a ďalšími príslušnými právnymi predpismi.
4. Táto zmluva je vyhotovená v troch rovnopisoch. Objednávateľ dostane dve (2) vyhotovenia a zhotoviteľ jedno (1) vyhotovenie.
5. Zmluvné strany vyhlasujú a svojimi podpismi potvrdzujú, že sú plne spôsobilé na právne úkony, ich zmluvná voľnosť nie je ničím obmedzená, že zmluvu neuzavreli v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok, zmluvu si pozorne prečítali, jej ustanoveniam porozumeli a zaväzujú sa ich dobrovoľne plniť.

Za objednávateľa:

Ing. Rastislav Trnka, predseda
Košice Región Turizmus

V Košiciach dňa, 14.03.2021

Za zhotoviteľa:

Patri nyi

V Košiciach dňa, 15.03.2021

Príloha č.1

Zadanie pre ambasádorov kampane Nepoznané miesta Košického kraja 2021

KLIENT

Košice Región Turizmus (krajská organizácia cestovného ruchu Košický kraj)

Organizácia sa zaoberá destinačným manažmentom (marketing + rozvoj cestovného ruchu v destinácii) pre územie Košického kraja.

POPIS KAMPANE

Kampaň Nepoznané miesta Košického kraja je prezentáciou menej frekventovaných miest z hľadiska návštevnosti. Jej účelom je presmerovať tok turistov z preexponovaných lokalít na tie menej známe a vyťažené. Zároveň má netradičným spôsobom poskytnúť zaujímavé informácie o vybraných lokalitách.

Obsahovo aj vizuálne nadväzuje na predošlé kampane Kraj sveta.

(Kľúčové vizuálne výstupy kampane Kraj sveta sú uvedené nižšie – v závere zadania).

CLAIM KAMPANE

Claim kampane bude súčasťou kľúčových vizuálov kampane.

„**TY NEPOZNÁŠ?!**“ – v nadväznosti na predošlý claim jesennej a zimnej kampane („zobuď sa!“, „rozpáľ sa!“, „schlad' sa!“)

Claim nesie v sebe istú dávku drzosti a má vyvolať v recipientovi pocit viny alebo zahanbenia, že dané miesto nepozná. No zároveň ho pozitívne vyprovokovať a nabudiť, aby sa o danom mieste dozvedel o niečo viac, prípadne ho navštívil. Claim slovne nadväzuje na obsah kampane, ktorým sú nepoznané miesta Košického kraja a tak umožňuje recipientovi lepšiu orientáciu v rámci jednotlivých výstupov kampane.

ZÁMER

Vytvorenie súboru videí, ktoré budú súčasťou kampane Nepoznané miesta. Tie budú predmetom produkcie vo vlastnej réžii oboch ambasádorov kampane. Každému ambasádorovi sú pridelené lokality, ktoré má prostredníctvom krátkych videí a stories odprezentovať tak, aby spôsob bol prirodzený ambasádorovi, ale aby bol zároveň dodržaný celkový „mood“ a tónalita kampane Nepoznané miesta.

Video 30 sec. pre každú zo zadaných lokalít

Celkový počet hlavných kampaňových videí v réžii ambasádorov je 11 (5 alebo 6 pre každého ambasádora). Počet videí sa odvíja od počtu zvolených lokalít v rámci Košického kraja, ktoré v rámci kampane budú prezentované. V zásade platí 1 lokalita = 1 video 30 sec. Cieľom videí je prezentácia vybraných lokalít a s nimi súvisiacich zaujímavosti, pričom forma prezentácie bude do istej miery spĺňať dávku tajomna a záhad.

Záver každého z týchto 30 sec. videí musí byť doplnený o krátky packshot s brandom kampane KRAJ SVETA, ktorý dodá objednávateľ.

Hudba použitá ambasádormi vo videu, musí byť autorsky vysporiadaná a príjemným spôsobom dopĺňať obsah videí a komunikovanú lokalitu.

Tieto videá budú verejnosti predstavené prostredníctvom účtov ambasádorov a taktiež prostredníctvom účtov a kanálov zadávateľa. Vždy s ohľadom na časový harmonogram kampane (uvedené nižšie).

Technické požiadavky:

Dĺžka: cca 30 sec.

Formát: avi, mp4

Landscape mode – wide screen, rozlíšenie 16:9

Krátke stories pre každú zo zadaných lokalít

Stories zverejňované prostredníctvom vlastného účtu ambasádora by mali mapovať cestu na vybrané nepoznané miesto, jeho prezentáciu a zaujímavosti o mieste. Prírodným spôsobom a štýlom každého z ambasádorov. Počet stories pre každú z lokalít nie je pevne daný a je na zvážení ambasádora, akým počtom stories dokáže danú lokalitu odprezentovať. V zásade však platí súbor stories (viacerých) pre jednu lokalitu za sebou. Každá z lokalít musí byť prezentovaná podľa harmonogramu kampane (uvedené nižšie). Vybrané lokality je nutné komunikovať prostredníctvom účtov ambasádorov, s označením účtu @kosceregion pre možnosť zdieľania.

„Mood“ výstupov (platí pre oba formáty)

Tajomné, záhadné, tmavší „color overlay“

Lokality by mali byť prezentované istou dávkou tajomna a mystickosti, no zároveň s dávkou drzosti a humoru – z hľadiska tónality.

Neplatí požiadavka, aby 30 sec. videá boli doplnené o komentár ambasádora. V prípade 30 sec. videí je zakomponovanie slova na voľbe ambasádora (niekde možno len slovo, citoslovce, ...). Naopak v stories je tento hovorený komentár žiadúci. Finálne výstupy by mali pôsobiť čo najprirodzenejšie vo vzťahu k už existujúcim výstupom každého ambasádora (nesúvisiacich s kampaňou). Nemusí byť zjavné, kto je zadávateľom, dôležitá je prezentácia vybraných lokalít, dodržanie požadovaných formátov, rozsahu a harmonogramu. Samotné obsahové uchopenie prezentácie je na zvážení a štýle každého z ambasádorov. Pri príprave jednotlivých podkladov je potrebné istým spôsobom zakomponovať claim kampane „TY NEPOZNÁŠ?!“.

HARMONOGRAM

Predbežný časový harmonogram kampane: 22.3.2021 – 13.6.2021

1 týždeň = 1 nepoznané miesto Košického kraja

Celkový počet prezentovaných lokalít v rámci kampane: 13 (= 13 týždňov kampane), pričom každý z ambasádorov bude prezentovať 5 alebo 6 vybraných lokalít.

Načasovanie jednotlivých výstupov ambasádorov by malo byť totožné s celkovým harmonogramom kampane. Zozbieranie audiovizuálneho materiálu však samozrejme je možné aj vopred, no jeho samotné vypustenie smerom k verejnosti musí korelovať s celkovým harmonogramom.

Predbežné dátumy pre oboch ambasádorov k jednotlivým lokalitám sú uvedené nižšie pri zozname lokalít.

JEDNOTLIVÉ LOKALITY A ICH PRIDELENIE K AMBASÁDOROM

(Textový popis jednotlivých lokalít je súčasťou zadanie nižšie.)

- **Karlova huta a Etelka** (Gemerské paradoxy. Stratené a nájdené huty)
Ambasádor: X
Časový harmonogram: 22.3.2021 – 28.3.2021
- **Hrad Slanec, jazero Izra a vojenské bunkre** („Nebojsa“ svetových ruín a svetových zážitkov)
Ambasádor: **Adriana Žiačková**
Časový harmonogram: 29.3.2021 – 4.4.2021

- **Dreveník** (Pekelné skalné mestečko je takmer z dreva – Dreveník)
Ambasádor: **Patrik Paulíny**
Časový harmonogram: 5.4.2021 – 11.4.2021

- **Hrad a jazero Vinné** (Lagúna s príchutou mora)
Ambasádor: **Adriana Žiačková**
Časový harmonogram: 12.4.2021 – 18.4.2021

- **Silica a Gombasek** (S teplomerom na streche Gemera)
Ambasádor: **Patrik Paulíny**
Časový harmonogram: 19.4.2021 – 25.4.2021

- **Kyslíkové chodníky v Gelnici** (Zdravie na dlani prenikne až do pľúc)
Ambasádor: **Adriana Žiačková**
Časový harmonogram: 26.4.2021 – 2.5.2021

- **Margeciansky tunel** (Bicykle na konci tunela)
Ambasádor: **Patrik Paulíny**
Časový harmonogram: 3.5.2021 – 9.5.2021

- **Za večnou láskou Františky a Dionýza pod Krásnu Hôrku**
Ambasádor: **Adriana Žiačková**
Časový harmonogram: 10.5.2021 – 16.5.2021

- **Háj** (Do hája to v Háji nejde!)
Ambasádor: **Patrik Paulíny**
Časový harmonogram: 17.5.2021 – 23.5.2021

- **Rozhľadňa Čerešenka** (Kde nič, tu nič a celé to predsa stojí za to!)
Ambasádor: **Adriana Žiačková**
Časový harmonogram: 24.5.2021 – 30.5.2021

- **Kisgeres, Veľké Kapušany, Biel, Leles, Ptrukša** (Prihraničný päťboj)
Ambasádor: **Patrik Paulíny**
Časový harmonogram: 31.5.2021 – 6.6.2021

- **Jasov, Jasovská planina a Rastlinný kostol v Debradi** (Planina neplní nudné očakávania a dorazí tajne vypálenou kaplnkou)
Ambasádor: **Adriana Žiačková**
Časový harmonogram: 7.6.2021 – 13.6.2021

- **Východ Východu** (Karpatské perly na kraji sveta)
Ambasádor: X
Časový harmonogram: X

PRODUKCIA

Produkcia by mala byť plne v réžii ambasádora, ktorý zhotoví požadované výstupy. Súčasťou produkcie je aj zabezpečenie transferu na jednotlivé miesta vo vlastnej réžii, technika spojená s prípravou výstupov a ďalšie náklady s tým súvisiace.

Jasov, Jasovská planina a Rastlinný kostol v Debradi

Planina neplní nudné očakávania a dorazí tajne vypálenou kaplnkou

Vraj stačilo opozeranej „klasiky“, kam smeruje každý školský výlet a píše sa o nej v každom cestovateľskom bedekri. Chce to zatúlať sa niekam inam. Napríklad na planinu, čo dokáže naplniť vzrušením z nepoznaného a trochu iného. Jasovská planina je pozoruhodným príkladom miesta kontrastu pokoja a pestrofarebnej prírody, ktorá vyruší miernym vzrušením až strachom zo samoty, v ktorej sa turista určite ocitne. Stáročia sa vyvíjala v špecifických podmienkach na krasovom podloží a tieto hodnoty dnes chránia prísne zákony Národného parku Slovenský kras. Aj preto je čo obdivovať! Priamo na planine, nad obcou Debrad', je miesto, ktoré rozpáli zvedavosť nejedného cestovateľa. Krasové útvary, škrapy, závrty alebo teplomilná vegetácia, no nadovšetko kostol, ktorý videl len málokto – **je totiž rastlinný**. Žiadny nezmysel, ale fakt, treba ho vidieť! Drevenú konštrukciu postavenú na kamenných základoch stredovekej sakrálnej stavby z 15. storočia. Kedysi patrila premonštrátskemu kláštoru z Jasova, dnes patrí všetkým, ktorí ju objavia.

Neopakovateľný obraz niekdajšieho chrámu sv. Ladislava je priehľadný a číry. Čistý vo svojej jedinečnosti je korunovaný svätyňou, ktorej dominuje zelený strom s košatou korunou, prerastajúc múry chrámu až do neba. Zázrak v priamom prenose!

Pôvodné zrúcaniny boli viditeľné ešte začiatkom 20. storočia, no po 2. svetovej vojne tu postavili kaplnku nad prameňom a hneď sa stala obľúbeným pútnickým miestom. Po komunistickom puči v roku 1948 začala kaplnka prekážať vládnej garnitúre, tak ju nechala tajne vypáliť. Tradíciu púťi vzkriesili až po roku 1989 a kaplnku obnovili. Avšak nie do pôvodného stavu. V národnom parku by to nešlo, a tak kompromis zrodil unikátnu, citlivú a do prírody priam zasadenú stavbu – atrakciu s duchovným rozmerom a neopakovateľnou atmosférou.

Ku kaplnke sa človek nezaďacha. Na pohodlie myslí žltá turistická značka z obce Jasov (7 km), z obce Drienovec (5 km) alebo zelená z Moldavy nad Bodvou (9 km). Samozrejme, zvládne sa to aj bicyklom či autom z odstavnej plochy na konci poľnej cesty vedúcej z obce Debrad', vzdialenej od kostolíka 3 km.

Dreveník

Pekelné skalné mestečko je takmer z dreva - Dreveník

Aj prírodná rezervácia môže byť zaujímavá! Už len ten názov – Dreveník! Ale pozor! Žiadne drevo, ale najväčšie travertínové územie na Slovensku. Už na prvý pohľad ponúka neopakovateľnú skalnú scenériu kamenného mestečka. Priaznivcov histórie upútajú zvyšky slovanského hradiska a Kamenný raj. Územie je vzácné nielen historickou, ale aj botanickou hodnotou, preto je zapísané v Zozname svetového dedičstva UNESCO. Tvorí najväčšie travertínové územie na Slovensku. Na svoje si prídu i milovníci fosílií, vzácného, neraz prísne chráneného rastlinstva. Popravde, je ich tu dosť a človek sa nemusí volať ani Bystrozraký. Dobrý zrak sa však hodí - z Dreveníka je možné vychutnať si množstvo pozoruhodných výhľadov. Kraľuje im pohľad na majestátny Spišský hrad a blízke lokality, rovnako zapísané v zozname svetového dedičstva UNESCO.

Travertínová kopa má tvar stolovej hory so skalnými útvarmi, puklinovými jaskyňami, roklami či priepastami. Najznámejšia je roklina Peklo a Kamenný raj, resp. Kamenné mesto. Tvorí ju skalné útvary pripomínajúce veže. Dreveník je vynikajúcim východiskom pre výlety za blízkymi atrakciami.

Ku skalnej scenérii turistu dovedie značkovaný chodník z parkoviska pod Spišským hradom, a tak výstup aj trochu zahreje. Napokon, pred vstupom do pekla sa to trochu hodí, nie? Prírodnou rezerváciou Dreveník vedie značený turistický chodník zo Spišského Podhradia alebo z obce Žehra. Najľahšie je to však z parkoviska pod Spišským hradom, je potrebné však obísť travertínový lom, ktorý v kontraste s krásou okolitej prírody vytvára vskutku zvláštnu atmosféru.

Silica a Gombasek

S teplomerom na streche Gemera

Odvekú túžbu dostať sa na strechu sveta môžeme na východe Slovenska turistovi splniť prechádzkou po streche Silickej planiny. Je to náhorná vápencová plošina s rozlohou 153 km², rozprestiera sa na juhu východného Slovenska a je najrozsiahlejšou planinou na Slovensku. Od Plešiveckej planiny ju na západe oddeľuje hlboké údolie riečky Slaná a nachádza sa na území dvoch štátov: Slovenska a Maďarska. Planina je pomerne nezalesnená s romantickými pasienkami a množstvom krasových útvarov. Najväčším turistickým lákadlom je teplomer. Presnejšie pohľad naň. Ak si ho návštevník vezme so sebou, rozhodne sa poteší z veľkých vzostupov a zostupov – teplotných. Pod povrchom rozpálenej Silickej planiny sú chladné jaskyne, krasové jazierka a ľadové priepasti. Celkovo tu bolo zatiaľ nájdených 17 jaskýň a 14 priepastí.

Ako na to? Zbalíť dobrú obuv, trochu jedla, niečo na seba a nezabudnúť teplomer. Za pozoruhodnosťami planiny je dobré vyraziť ráno z obce Silica od mohutne opevneného reformovaného kostola popri cintoríne s cieľom napojiť sa na červenú značku. Prašná cesta pozvoľne stúpa a prináša hlboké dojmy z pohľadov na planinu. Posiata je škrapmi, závrťmi, ale i pestrofarebnými políčkami. Pozrieť si treba jazierko Farárova jama, ktoré dnes nadobudlo podobu romantického rybníka obrasteného trstou. Nájst tu možno aj žlté kosatce, záružlie, či nezábudky. Vo vode sú kapre, zubáče, liene, šťuky a dokonca aj úhor. Turistických značiek je na planine poriadok, no prašná cesta spoľahlivo vedie k Jašteričíemu (Silickému) jazierku, ktoré v posledných rokoch zaniká. Teplomilné až sukulentné rastlinstvo na povrchu maskuje bohatstvo rezervoárov v podzemí, ktoré sú podľa výskumov stále plné vody.

To najlepšie a najchladnejšie nakoniec – Silická ľadnica. Celoročne zaľadená jaskyňa s preboreným stropom je 90 m hlboká priepasť, verejnosti dostupná celoročne a bez vstupného! Obzrieť si ju možno zo zabezpečeného chodníka – galérie. Zvláštne je, že ľadové kvaple sa v nej vďaka prúdeniu vzduchu udržia aj počas horúcich letných dní. Od ľadnice je len kúsok k Babskej diere - 46 metrov

dlhej jaskynnej priepasti – nálezisku kultového sídla starobylého ľudu kyjatickej kultúry mladšej doby kamennej.

Margeciasky tunel

Bicykle na konci tunela

Sú rôzne miesta, ktoré vyvolávajú obdiv nad úsilím ľudí, ktorí sa pobili s prírodou a zároveň evokujú ostražitosť, bázeň či dokonca strach. Obavy a úcta pred zakázaným ovocím vždy mierne dvihnú hladinu adrenalínu v krvi. Takými miestami môže byť banské dielo, neprístupná jaskyňa či železničný tunel. No sú aj výnimky, kde možno vstúpiť bezpečne, hoc aj do kamenného tunela.

Takým je napríklad pôvodne železničný tunel s dĺžkou 431 m, zvaný Margeciasky (medzi obyvateľmi Rolovej Huty bol nazývaný aj ako Rolovský tunel). Vybudovali ho v rámci výstavby Košicko-bohumínskej jednokofajnej železnice v rokoch 1867 - 1872, ako súčasť najdôležitejšej železničnej trate na severe Uhorska. Dnes je určite známejší iný tunel v okolí Margecian – Bujanovský tunel - je najdlhším dvojkoľajným tunelom na území bývalého Česko - Slovenska, má 3 410,7 metra a práve dostavba Bujanovského tunela znamenala aj koniec slávy Margecianskeho tunela. Po otvorení paralelnej Trate družby dňa 5. 11. 1955 bol Margeciasky tunel vyňatý zo správy ČSD a jeho vlastníkom a užívateľom sa stala obec Margecany. V 60. rokoch mal ešte údajne slúžiť na starej trati, ktorá sa využívala ako vlečka pri výstavbe vodného diela Ružín I. (1964 - 1969). Neskôr bol tunel odstrojený od koľajníc a po dobudovaní vodnej nádrže bola v tuneli vybudovaná asfaltová cesta pre automobily, čím sa zvýšila aj niveleta vozovky. Odvtedy tunel slúži len ako prístupová cesta k chatovej oblasti Kozinec. Pre svoju jedinečnosť však bol v roku 1985 pod názvom Tunel železničný zapísaný do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu SR ako technická pamiatka. Tunel pozostáva z dvoch portálov a tunelovej rúry typického tvaru parabolickej klenby s pásmi kamennej obmurovky z travertínu alebo pieskovca, kde sú 3 bezpečnostné výklenky. Ich súčasná svetlá výška je už iba 120 – 150 cm. Takmer polovica z celej dĺžky tunelovej rúry nemá obmurovku a steny tvoria iba opracované skaly.

Do Margecian je najlepšie vydať sa vlakom, ale i autom, menej už autobusom. Vynikajúcim sprievodcom bude určite bicykel, ktorým sa dostanete najrýchlejšie na začiatok i koniec tunela. Ten sa nachádza približne 3 km od obce Margecany v blízkosti vodnej nádrže Ružín a najlepšie je dostupný z obce po asfaltovej ceste vedúcej popri železničnej trati. Po prechode tunelom je dobré odbočiť hneď doprava na lesnú cestu, ktorá vedie do rekreačnej časti Kozinec, pretože je tu pláž a drevené posedenie.

Háj

Do hája to v Háji nejde!

Ak ste ešte nikdy nedostali odporúčanie rýchlo odísť do hája, mali by ste to napraviť. Vybrať sa do Hája s veľkým „H“ však nie je žiadna prehra. Drobnej dedinke s typickým vidieckym rázom už síce dominujú chalupári, no priam idylická podhorská scenéria sa zachovala dodnes. Dotvára ju netradičná socha anjela odvážnych rozmerov, ktorá je autentickou filmárskou rekvizitou a pamiatkou na nakrúcanie filmového trháku „Za nepriateľskou líniou“ v roku 2001 s Owenom Wilsonom a Geneom Hackmanom. Nachádza sa v zadnej časti areálu miestneho cintorína.

Hájskou dolinou preteká aj potok, a práve ten je doslova magnetom turistov. Vďaka výrazným výškovým rozdielom vytvára sústavu perejí, kaskád a desiatich vodopádov rôznej veľkosti, známych ako Hájske vodopády. Cesta k nim vedie za koncom obce v smere do Hačavy. V háji za zmienku i prehliadku stojí aj pôvodne gotický kostol z roku 1381, dostavaný v roku 1454, zasvätený sv. Kozmovi

a Damiánovi s dvomi gotickými portálmi, ale aj evanjelický kostol z rokov 1819 - 1821, postavený v barokovo-klasicistickom slohu.

Kisgeres, Veľké Trakany, Biel, Leles, Ptrukša

Prihraničný päťboj

Horúca oblasť, kam doteraz noha turistu vstúpila iba málokedy, leží v najjužnejšej pohraničnej časti východného Slovenska. Napriek tomu je to atraktívna, obohacujúca a zaujímavá lokalita a má čo ponúknuť zvedavcom aj výletníkom. Napokon, ruku na srdce, koľkí z vás už prešli Leles, Biel či Veľké Trakany?

Agáty každý rok v máji zakvitnú a zaplnia atmosféru podmanivou medovou vôňou. Veľmi dobre to vedia aj na juhu Slovenska, kde vás milým maďarským prízvukom radi zlákajú na víkendovú exkurziu plnú chutí a zážitkov. Do pestrého výletu primiešajú všehočuť: trochu histórie, remesla, umenia, adrenalínu a na záver pohár kvalitného vína z domácej vinotéky miestneho vinára. Aj takúto podobu má zážitkový „hraničný päťboj“ chutí a vôní.

Veľké Trakany ležia 4 km od ukrajinskej a iba 2 km od maďarskej hranice. Zachovala sa tu neskorobaroková budova bývalého Soľného a colného úradu, ktorú dnes miestni prezentujú ako Soľný dom. Návšteva stojí za to, ako aj atmosféra kraja, ktorú dotvára rieka Tisa. Na jej, dnes už mŕtvom ramene, stál v minulosti prístav pre lode a plte zväzajúce soľ z Východných Karpát, Rumunska a Ukrajiny. Okrem etnografickej expozície a tradícií ťažby soli zaujme aj výstava umenia rezby do rohoviny a zmapovaná soľná cesta po Tise. Komentovanú prehliadku si objednáte telefonicky na tel. čísle +421 908 414 128, alebo e-mailom rvsz@nexta.sk, a to aj na ďalšiu zastávku výletu - **Sennyeyovský kaštieľ**. Čiastočne zrekonštruovaný barokový kaštieľ z roku 1781 stojí v hraničnom trojuholníku v obci **Biel** a sú tu zriadené výstavy venované rodine Sennyeyovcov a „Petőfi Sándorovi na Sibíri“. Sándor Petőfi sa považuje za najväčšieho maďarského básnika, hoc jeho rodičia boli Slováci. Budovu kaštieľa obklopuje anglický park s rozlohou 3,5 hektára, v ktorom sa nachádzajú sto a viacročné jasene, platany a iné vzácne stromy.

Z Bielu je to kúsok cesty do **Lelesu**. Okrem premonštrátskeho kláštora je známy najmä gotickým kamenným mostom sv. Gottharda, považovaným za jeden z najstarších zachovalých na Slovensku. Pochádza zo 14. storočia a kedysi premostoval rieku Tisu. 70 m dlhá stavba dnes preklenuje už iba suché koryto a dokladuje kadiaľ tiekla rieka v minulosti. Názov dostal most podľa sochy svätca, sv. Gottharda, ktorú premonštráti na moste umiestnili, no predstavitelia komunistického režimu ju v druhej polovici 20. storočia odstránili. Most je prechodný len pre peších. Obec Leles je známa aj ako sídlo starobylého premonštrátskeho kláštora, ktorého dominantu neodmysliteľne dotvára tunajšiu podobu kraja. Rozhodne stojí za návštevu, spolu s kostolom Sv. Kríža. Informácie o možnosti prehliadky sú na čísle: +421 56 63 62 323.

Hrad a jazero Vinné

Lagúna s príchutou mora

Túžba po morskom vánku, slnečných plážach a dobrej spoločnosti lákala vždy aj suchozemcov. Aj preto si podnikaví Slováci vybudovali more. A nie hocaké, ale rovno Zemplínske. Umelá vodná plocha proti povodniam je taká rozľahlá, až ju nazvali Zemplínska šírava. Je to pozoruhodné miesto, známe kedysi v celom východnom bloku aj ako Slovenské more. Bolo tu teplo, lacno a živo. V dlhých kolónach dvojtaktných motorov tu rok čo rok prichádzali teplomilní turisti z východného Nemecka, Poľska a Československa. Maďari mali svoj Balatón, Slováci Šíravu. V tieni východniarskeho mora však

fajnšmekri už v tom čase vyhľadávali aj neďalekú obec Vinné s rovnomenným a nadpriemerne teplým prírodným jazero, ležiacim v malebnom prostredí hustých lesov pod ruinami stredovekého hradu. Napájané vodami prameniáciami vo Vihorlatských vrchoch poskytuje ideálne možnosti pre vynikajúci relax a ubytovacie či stravovacie služby pre nenáročných. Výhľadom na jazero a príjemnou gastronómiou prekvapí hotelová pláž hotela Vinnay s bowlingom i wellness bazénom, poskytujúcim služby aj mimo letnej sezóny.

Obec aj jazero stráži majestátny hrad starý viac ako 700 rokov. Už v roku 1312 ho pri odboji proti kráľovi Karolovi Róbertovi poškodili synovia palatína Omodeja a bol vybudovaný nielen s obrannými hranolovými vežami, ale aj palácom, kaplnkou žalárom či podpivničenou vežou vo výške štyroch podlaží. Neskôr sa hrad i jeho majetky dostali do vlastníctva rodu najznámejšieho rodu v okolí - Sztárayovcov, ktorí obnovu bojmi poškodeného hradu dokončili až na začiatku 16. storočia. Zastarané technológie, renovácie i ďalšie útoky cisárskych vojsk hrad nevydržal. Obsadili ho ešte povstalci Gabriela Bethlena a neskôr Juraja Rákócziho. Často dobíjaný hrad strácal obranný význam pre monarchiu, a tak po potlačení posledného protihabsburského povstania Františka II. Rákócziho bol zbúraný a premenený na ruiny. Spoločenský a hospodársky život sa už dávnejšie presunul do kaštieľov a majerov v podhradí, a tak hrad na svoju obnovu čakal až do roku 2011. Ujalo sa ho občianske združenie Zemplínsko-užská hradná cesta. Okrem výsledkov reštaurátorských prác stredoveká stavba láka turistov na novodobé tradície letných hradných hier, spoznávanie tradičných remesiel, ale i funkčnými replikami starodávneho žeriavu, šliapacieho kolesa, hodovne s vínom miestnych vinárov. Zaujímavosťou je, že v ruinách hradu bol objavený neporušený vinič vzácnjej odrody Neuburg, ktorého vek sa odhaduje na približne 200 rokov.

Hrad Slanec, jazero Izra a vojenské bunkre

„Nebojsa“ svetových ruín a svetových zážitkov

Košický kraj má dodnes svetové hrady, zámky alebo hoc ich ruiny. Tie už od čias romantizmu lákali pozornosť turistov a výletníkov. Niektoré stoja na nedostupných návršiach, iné sú prístupné na miernych pahorkoch či v dolinách. Nenáročným tipom na výlet po Košickom svetovom kraji môže byť napríklad hrad nad obcou Slanec. Zalesnený kopec, na ktorom dodnes stojí torzo niekdajšej majestátnej stavby, má za sebou bohatú históriu. Archeologický prieskum potvrdil osídlenie už v mladšej dobe kamennej, no hrad postavili samozrejme neskôr. Strategické miesto lákalo prirodzenou zásobou dreva, zveriny a ďalších produktov prírody. Okrem dejín tak možno obdivovať vzácne dreviny v historickom parku.

Pri prechádzkach prírodou nie je čas strkať nos do archívov, ale múdre knihy a archívalie vydali prvé písomné svedectvo o hrade „sub castro Zalanch“ („pod hradom Zalanch“) už 9. augusta 1281, a to priamo v listine uhorského kráľa Ladislava IV. Hradnými pánmi boli postupne Abovci, Drugethovci, Lossonczyovci, ale aj kráľovská koruna. Po búrlivých bratríckych výbojoch v 15. storočí však bol hrad vážne poškodený a neskôr menil majiteľov ešte častejšie. Po vypuknutí protihabsburských povstaní sa ho v r. 1605 zmocnili hajdúsi, neskôr kurucké oddiely Imricha Tökölyho. Keď sa priblížili cisárske vojská, kuruci hrad podpálili a utiekli. Krátko nato na príkaz cisára Leopolda hrad úplne zničili. Chátral viac ako 130 rokov, ale v roku 1815 dal majiteľ panstva Jozef Forgách prekvapivo zrekonštruovať centrálnu hradnú vežu (donjon) a zriadil v nej rodové múzeum, ktoré existovalo až do r. 1937. Počas druhej svetovej vojny veža úplne vyhorela, a na prelome tisícročí sa takmer úplne rozpadla. Národnú kultúrnu pamiatku však dnes reštauruje OZ Zachráňme hrad Slanec a v r. 2019 tu bolo sprístupnené lapidárium.

Dominantou zrúcaniny je veža „**Nebojsa**“ a krásne zachované gotické okno niekdajšej hradnej kaplnky. Legenda vraví, že istá mladá uhorská kráľovná, proti ktorej sa vzbúrila časť nespokojnej šľachty, pobývala na hrade. Povstalci Slanec obľahli a zeman Forgách mal panovníčku potajme zavraždiť. Prenikol až do jej spálne, ale keď vyplašená nahá kráľovná vyskočila z postele, Forgách uchvátený jej krásou nedokázal vykonať svoj zámer a pomohol jej ujsť. Kráľovná mu neskôr z vďaky hrad darovala.

Slanecký hrad je vďaka polohe ideálnym vyhlídkovým miestom, z ktorého možno obdivovať Východoslovenskú nížinu, Slanské či Zemplínske vrchy. Pod hradom kedysi stával kaštieľ Forgáčovcov, obkolesený parkom. Vzácný je napríklad sekvojovec mamutí, dovezený z Kalifornie, dožívajúci sa až 4 000 rokov. V parku rastú buky, pagaštany, ale aj ginko dvojlaločné či katalpy z Virgínie.

Karlova huta a Etelka

Gemerské paradoxy. Stratené a nájdené huty.

Gemer je, nielen pre našinca, trochu neprebádaný. Je to Košický svetový raj fascinujúcich lokalít, premostujúcich východ a stred Slovenska a človeka priťahuje ako magnet. Rozpaľuje vášne a chladí realitou impozantných paradoxov. Napríklad vyvolená zem pomad'arčenej uhorskej šľachty versus domov slovenských národných buditeľov, alebo v minulosti, vďaka baníctvu, najbohatší kút Európy či dokonca sveta, dnes jeden z najchudobnejších regiónov Slovenska. Alebo ďalší paradox - Gemer ako domov skvostných chrámov a teologického myslenia, versus zavreté a zničené kostoly v druhej polovici 20. storočia... Čo dodať?

No nielen literatúra a baníctvo zanechalo hlbokú brázdú v gemerskej zemi. Fenoménom sa stalo hutníctvo. Jedným z jeho najznámejších propagátorov bol Železný gróf Emanuel Andrassy. Aj napriek snahe však zostal Gemer plný paradoxov a nepochopení dodnes. Dávno sú časy, keď ťažba zlata, striebra a všakovakých rúd prinášala rozvoj, pokrok a modernizáciu. Na podnet Karola Andrassyho sa v roku 1843 dokončila výstavba prvej vysokej pece neďaleko Vlachova pri sútoku rieky Slanej a Dobšinského potoka. Spracovávala rudu z okolitých baní, no nezachovala sa.

Emanuel Andrassy preto v roku 1868 založil Šalgotárjanskú akciovú spoločnosť s cieľom spracovávať gemerské rudy na výrobu kofajnic, čo súviselo s rozvojom železničnej dopravy. O dva roky neskôr bola dokončená stavba vysokej pece Karol. Karlova huta je podľa Sheffieldskej univerzity považovaná za jednu z najvýznamnejších historických vysokých pecí v Európe. Napriek tomu národná kultúrna pamiatka chátra. Vysoká pec je pilierovej konštrukcie s otvorenou nistejou (dno pece) s objemom 28 kubíkov a výškou 12 metrov. Na ohrev vzduchu slúžil liatinový ohrievač a pohon dúchadla zabezpečovali dve vodné kolesá. Výkonnosť pece bola taká vysoká, že iba časť produkcie sa spracúvala v hámroch a zvyšok išiel na predaj ako nespracovaná surovina. V roku 1884 sa tu vyrobilo 5 162 ton surového železa. Oveľa väčšia účastinná spoločnosť Rimavsko-muránsko-šalgotarjárska železiarska, zvaná RIMA, skupuje všetky huty a hámre od Vidovej po Dobšínú. V roku 1907 však bola prevádzka Karlovej huty paradoxne zastavená pre jej nmodernosť. Tak sa začal pomalý úpadok, a preto sa s jej návštevou treba poponáhľať. Napriek veľkej hodnote a významu je potrebné sa pripraviť na chátrajúcu tehlovú ruinu so zanedbaným okolím. Prístup môže byť komplikovaný, nachádza sa tam totiž rampa a tabuľa obmedzujúca pohyb v priestore. Okolité pozemky a objekty vlastní podnik drevovýroby.

K hute sa možno dostať odbočením z hlavného ťahu medzi Rožňavou a Dobšínou, pri obci odbočením na most ponad rieku Slaná. Neprehliadnuteľná huta sa nachádza pár sto metrov od cesty.

Za večnou láskou Františky a Dionýza pod Krásnu Hôrku

Najskôr bol hrad. Najkrajší a najznámejší – aj preto meno Krásna Hôrka. Obďaleč však stojí ojedinelé secesné Mauzóleum Františky a Dionýza Andrássovovcov a už z diaľky vidieť, že je svedectvom veľkej a nerozlučnej lásky k žene a ku kraju pod hradom. Postaviť ho dal v rokoch 1903 – 1904 gróf Dionýz Andrássov, posledný mužský predstaviteľ monockej vetvy Andrássovovcov po smrti manželky Františky. Zomrela v Mníchove, no v deň druhého výročia úmrtia boli jej telesné pozostatky prevezené a uložené práve do krásnohorskeho mauzólea k hradskej ceste. Telesné pozostatky zosnulého grófa Dionýza boli vedľa Františky uložené neskôr, v roku 1913.

Zatiaľ čo zvonku pôsobí mauzóleum vcelku skromne, interiér priam láka honosnou a monumentálnou výzdobou. Realizátorom stavby bol Karol Sczmucker. Nad vstupným portálom je reliéfny erb Andrássovovcov a životné heslo Františky a Dionýza „Non videri sed esse“ (Nie zdať sa, ale byť). Sochy a kamenné sarkofágy z bieleho mramoru zhotovil Adolf Mayerhofer z Mníchova. Na stenách sa nachádzajú čierny, biely, červený, ružový, žltý a svetlozelený mramor z mnohých krajín sveta. Majstrovským dielom je oltár a pozlátená kopula stavby. Skvost obklopuje malý park s pomníkom verného psíka grófskeho páru, jazvečika Tascherla, s nápisom TREUE UM TREUE 1890 – 1910 (Vernosť za vernosť).

Mauzóleum Andrássovovcov v Krásnohorskom Podhradí leží priamo pri hlavnej ceste (E58, E571) na trase Rožňava – Košice. Priamo pri cestnej komunikácii je parkovisko i turistické zázemie s pokladňou.

Kyslíkové chodníky v Gelnici

Zdravie na dlani

Zostať v obraze a pritom sa zhlboka nadýchnuť! Túto potrebu prináša nielen moderná industriálna doba, ale aj pandemické opatrenia spojené s nosením rúšok. Výborným tipom na výlet za čerstvým vzduchom doslova uprostred sveta, sú kyslíkové chodníky pri Gelnici. Malé okresné mestečko leží v lone jedľovo-bukových lesov Volovských vrchov, s hojne zastúpeným smrekom, javorom či jaseňom. Táto kombinácia výdatných stromov je najlepšou garanciou tvorby kyslíka a zmysluplného i obohacujúceho výletu po Košickom svetovom kraji. No nie je svetový? Klimatické kúpele ako na dlani a dostupné ani nie do hodinky od veľkomesta. Nenáročné chodníky pre všetky vekové kategórie sú otvorené celoročne, vhodné pre peších aj cykloturistov. Značená trasa začína informačnou tabuľou a upozornením, že pri prechádzke je potrebné sústrediť sa na vhodné dýchanie, aby mala terapia ešte lepší účinok. Inhaláciu v lese odporúčajú odborníci celého medicínskeho spektra, vrátane psychológov. Priaznivými prvkami sú vlhkosť, pokoj, hra svetla, sfarbenie lesa, mäkkosť terénu, vtáčí spev či bzučanie hmyzu.

Východiskom trasy je „Peršijarek“, ponúkajúci občerstvenie z lesných prameňov. Pokračuje okolo chaty Diana, Hrobu baníkov, Kráľovského buku, Tatarkovho kríža. Mierne stúpanie na Ostrý vrch zahreje i rozšíri pľúca. Nadmorská výška 1 025 m n. m. ponúka zaslúžené výhľady na Turzovskú dolinu, Sivec, Folkmárske skaly, Kloptaň i Kojšovskú hoľu. Zostupuje sa cez Mokré pole, alebo lesnou cestou cez Leopoldu, kde si možno pozrieť pozostatky banskej činnosti - obnovený portál bane Štefánia. Záver prechádzky končí v Oáze pokoja v Turzovskej doline nad kaplnkou Povýšenia Svätého Kríža. Dobré padne osvieženie pri Turzovskom jazere či v tamojšom penzióne.

Prístup je jednoduchý, autom, bicyklom či peši z Gelnice, kde je na konci mesta potrebné z hlavnej cesty 546 odbočiť na Turzovskú ulicu. O trochu dlhšia trasa cez historické centrum ponúkne

prehliadku banského mestečka. Zaparkovať sa dá pri mestskom úrade a peši prejsť Zámkovou ulicou, ktorá návštevníka vyvedie cez Krížnu ulicu až na Turzovskú.

Východ Východu

Karpatské perly na kraji sveta

Vďačným a zaujímavým cieľom výletu na kraj sveta môže byť aj východ východu. Tretie najväčšie prírodné jazero na Slovensku, unikátny drevený kostolík v pohraničnej dedinke či pozorovanie veľryby v takmer morskej vode... To je len stručný návod na vysvetlenie, prečo vyraziť na výlet smerom k ukrajinským hraniciam. Morské oko je ľahko dostupné prírodné jazero a jeho hrádzu možno dosiahnuť približne po 25 minútach z odstavného parkoviska.

Jazero s nezvyčajným názvom je najväčšie zahradené sopečné jazero na Slovensku a tretie najväčšie prírodné jazero krajiny. Hladina sa trblieta v lone Vihorlatského pralesa, zapísaného v Zozname svetového dedičstva UNESCO. Okolo vedie značkovaný chodník starým lesom. Hladinu čerí nespočetné množstvo rýb, zvyknutých na turistov. V jazere však nie sú pôvodnými druhmi. Okrem prostredia hrajúceho farbami v akomkoľvek ročnom období zaujme aj štýlový Kaštielik na začiatku trasy. V súčasnosti sa nazýva Poľovnícky zámoček, ktorý dala v roku 1924 postaviť grófica Gladys Vanderbilt-Széchenyi, majiteľka okolitých lesov, aby sa jej dcéra mohla liečiť v pokojnom prostredí pri jazere. Objekt je stále funkčný a ponúka 8 lôžok na niekoľko úžasných dní strávených v panenskom prostredí pod preslávenou vyhlídkou zvanou Sninský kameň.

Jazero je dnes iba prírodným skvostom a ani v letných horúčavách nie je dovolené do neho vstúpiť. Prechádzka okolo Morského oka zaberie približne hodinu a pol a náučný chodník čiastočne kopíruje modrú turistickú značku.

Do lokality sa dá dostať cestou E50 vedúcou z Košíc do Michaloviec, odtiaľ do Remetských Hámrov až priamo na parkovisko pod Morským okom.

Rozhľadňa Čerešenka

Kde nič, tu nič a celé to predsa stojí za to!

Vydať sa na výlet len tak, doprostred poľa, nebýva zvyčajným turistickým cieľom. Zažiť na vlastnej koži genius loci miesta, známeho z každej dejepisnej čítanky, však treba rozhodne odporúčať. Už len pre netradičné rozhodnutie a skúsenosť. Azda aj preto bola v roku 2012 na rozhraní troch obcí neďaleko Košíc - Čižatice, Chrastné, Rozhanovce - postavená takmer 12 metrov vysoká kamenná stavba v tvare jednoduchého hranola s vnútorným schodiskom. Rozsiahle otvory v plášti veže vytvárajú kríže, evokujúce stredovek a symbol johanitov.

Vežu vztýčili na pomedzí dvoch historických žúp Abova a Šariša, podobne ako víťazné zástavy bojovníkov, ktorí sa po tunajších poliach prevalili pred viac ako 700 rokmi. Rozhľadňa však neponúka rekonštrukciu stredovekého obrazu utrpenia a dobíjania, ale nevšedné výhľady na Slanské, Zemplínske a Sopotnické vrchy. Pozorovateľ si nemôže nevšimnúť veľkú časť Volovských vrchov s Kojšovskou hoľou, Toryskú pahorkatinu a údolie rieky Torysy. Na najvyššom pozorovacom poschodí veže sú nainštalované informačné tabule o vyhlídkových bodoch na horizonte. Veža nebola v roku 2012 postavená náhodne, ale na 700. výročie bitky na Rozhanovskom poli (známejšej ako Bitka pri Rozhanovciach). Bola to najväčšia rytierska bitka od mongolských vpádov na území dnešného Slovenska. 15. júna 1312 sa postavili proti sebe vojská Karola I. Róberta z Anjou, posilnené vojskami Košíc, spišských Sasov a bojovníkov rádu johanitov, proti vojsku Omodejovcov. S posilou oddielov Matúša Čáka Trenčianskeho sa konfliktu zúčastnilo asi 10 000 bojovníkov. Víťaz bitky, Karol I. Róbert

z Anjou následne skonfiškoval rozsiahle majetky Omodejovcov a časť z nich daroval svojim najvernejším spojencom. Bitka urobila hrubú čiaru za dovtedajším vládnutím Abovcov na východnom Slovensku a bola tiež začiatkom konca vlády Matúša Čáka Trenčianskeho na území približne dnešného západného a stredného Slovenska.

Krajinotvorným prvkom pod vyhlídkou zvanou Čerešenka je vzácna, viac ako 150-ročná opustená čerešňa, stojaca spolu s hraničným kameňom Abovskej a Šarišskej župy. Roky ich tesné susedstvo prepojili do intímneho objatia, keďže kmeň čerešne obrástol takmer celý hraničný kameň. Aj to je jeden z detailov, ktorý nezmazateľne ozdobí nenáročný výlet pod Čerešenku.

K veži sa dá dostať autom východnou cestou z obce Chrastné smerom do obce Čížatice. V druhej polovici cesty pri mieste, kde vidieť vežu, je potrebné odparkovať auto na kraji cesty a prejsť k vyhládke.

Ukážka formátov, používaných v predošlých kampaniach.

